

de borres'.

¹ *Bombàstic* es registra primerament com a cast. cubà *bombástico* [1922, F. Ortiz, *Catauro*, p. 122] que hi veu el resultat d'un encreuament amb *encomiàstic*; però també s'ha usat a Espanya, tant en cat. com en cast. — ² La locució mall. i men. a la *bombé* 'a la babalà' (*AlcM*) no es relaciona amb la família de mots que estudiem ací: és compost de *bé* amb una variant a la *bona* (cf. it. *alla buona* id. cf. cast. a la *buena tuntún*, a la *buena de Dios*). — ³ D'altra banda cf. el gall. *rebumbio* 'rebombori', Castelao, *Esc. Dónega*, 21717.

BOMBÒ, formació del llenguatge infantil per reducció de l'adjectiu *bo*; en català creada en part espontàniament, i introduïda en part o consolidada per imitació del fr. *bombon*. □ 1.ª doc.: *bobó*, 1839, Lab.; *bombó*, escr. Renaix.

El model de la vida social i la indústria confitera del país veí precisà, consolidà i donà la forma predominant al mot. Però aquest, fins en la forma *bombò*, *-bó*, junt amb la més defnidament infantil, *bobò*, degué existir entre la gent que parlava més amb infants, des de llunyans orígens. No he sentit altra cosa que *bombò* amb *o oberta* (fora, és clar, de les comarques gironines); en la forma més afrancesada coexisteixen *bombò* i *bombó* (la registrada pel *DFA*. i *AlcM*): totes dues les he sentides en català central però crec predominant *bombò*, i ja el 1933 anotava jo que era la forma més corrent a Barcelona (si bé és veritat que *-bó* també s'hi ha sentit molt). En boca dels infants *bo-bo* (pron. *buò*) s'aplica a qualsevol mena de dolç (i això és el que porten les cites de Lab., *DAG.* i *DBal.*), i generalment com a cosa indefinida i sense article (*vui bobò*, *demana bobò*), però també un *bobò*, i sobretot els adults ho usen aplicat als bombons industrials, especialment parlant a criatures i sovint en diverses menes de to afectiu o irònic. En fr. *bombon* es documenta des de 1604.

+*Bombonera* [el recordo en ús des de 1915 o abans; *DFA*; no *AlcM*]. +*Bomboneria* 'botiga o indústria de bombons' [no *AlcM* ni *DFA*.]; +*bomboner* 'el qui en fa o s'hi dedica' (usat entre gent del gremi).

Bomboló, V. *bonir*

BOMBOLLA, d'una base romànica BŪL-BŪLLA, formada, per reduplicació expressiva, del radical de BULLIRE 'bullir' i dels altres mots de la seva antiga família; la primera L es canvià en n per dissimilació, com es comprova pel fet que la mateixa formació apareix, no sols amb el canvi en nasal, sinó també en -r-, en altres llengües romàniques i indoeuropees, com port. *borbulha*, cast. *burbuja*, lit. *bumbulis* i *buřbulas*, eslau *bōbūli*, *bubulja*, pre-hel·lènic *bhombholug-s* (> gr. *πομφόλυξ*). □ 1.^a doc.: S. XIII, Ramon Llull, *RMartí*, etc.

Una glossa catalana (un poc llatinitzada, com fan sovint els glossadors de l'obra) del *Vocabulista* *RMartí*, aràbigol·latí, porta *bambola in carne* com a tra-

ducció de l'hisp.-àr. *tunbūqa* (que altrament es tradueix, en aquesta i en altres fonts —cf. Simonet, s. v. *thumbūca*— pel llatí «ampulla» i els cast. «torondón de la cabeça», «abolladura»). En els textos lullians el trobem en les variants *bombolla*, *bombulla* i *bambolla*: «aqueles *bombolles* són, d'entre, plenes de àer», contesta el fill del rei al mestre que li demana «¿per qual natura les *bambolles* de la aygua pugen a ensús per la aygua de la font?» (*Meravelles*, *NCL* II, 26); i en la *Doctrina Pueril* «¿Veus, tu, fill, les *bombulles* de l'aygua qui pugen a ensús?» (ed. Gili, p. 196).

Apareix diverses vegades en el valencià Jaume Roig, *Spill*, ja en les diverses accs., primitiva i figurades, en la variant *bambolla*: «(les dones són com) de voladòs / vidres ampolles, / grosses *bambolles* / de moll¹ çabó, / fum de carbó, / d'ànguila ploma, / cascada poma / ---», v. 7812; 'butllofa': «consell donà / que-m fes malalta / --- molt pots fingir / ab gentil art / --- / si tot te fall, / faxa-t un all / o porrelletes: / fan *bambolletes*; / també mostalla: / lo cuiro talla, / color altera ---», v. 6076; 'falsedat artificiosament inflada': «en temps fort breu / se descobriren / e li s'obriren / moltes *bambolles*, / cambis, fadolles, / preus e salaris --- / feren despeses / inopinades / --- puys, abatuts, / ells se-n fugiren», v. 1265. La variant *bambolla* és sobretot freqüent, a l'Edat Mitjana, en textos valencians, com aquest o, en les *Receptes* de Micer Joan (1465), «bolir com en lo comensament, e farà en lo bul *bamboles* grosses» (*BABL* VII, 435); *OPou*, *ThPu.*, a. 1575. («les *bambolles* del sabó: *bullas*», en la terminologia de la bugada, p. 230).

La forma *bombolla* amb o, d'altra banda, es troba ja a l'Edat Mitjana no sols en Lluïl sinó en el Dante d'Andreu Febrer (*DAG.*), en la Medicina de Cauliac i algun altre (cites en *AlcM*, s. v. i s. v. *bombollar*); i del català degué passar, des d'antic, al sard campidanès *bumbùlla*² i al bc. dial. *bonbolo* «burbuja» (*Jz.-Mendizábal*, *La L. Vasca*, 254).

Una pronúncia descuidada *bombóla* (amb dissimilació de les vocals) es pot sentir pertot ocasionalment, si bé poc sovint. Però la pronúncia *bumbóla* de la llengua correcta és també la que predomina en el parlar popular de quasi tot el Principat (llevat d'una franja Oest al llarg dels límits de la llengua) i dels Comtats, i es retroba en alguns punts de València i de les Illes; pel NO. arriba fins al capdamunt de la vall de Cardós (l'aigua fa *bombóles* 'brolla', Tavascan, 1934). Tanmateix en el Pallars Sobirà, Ribagorça, Llitera i Ebre trobem ja la forma en *ba-*, en les diverses accs., sobretot la de 'glòbul d'aire en l'aigua': *bambóles* a Estaon i Espot (1958); 'butllofa' a Saidí («quan me piquen s'alce una *bambòlla*», a Saidí, *RFE* IV, 46n.); Vergés i Paulí (*Espurnes de la Llar* v, 25, cf. s. v. *giripiga*). La mateixa forma predomina en el valencià (sobretot l'acc. 'butllofa' en el val. central, Renat, *El Camí*, 14-134) i el mallorquí (les del bestiar de llana a Manacor, *BDLC* VII, 184, etc.).³

En parlars castellans, el mot és sobretot un manlleu del català: així *bambolla* a Múrcia (Ga. Soriano) i a Sororb (Torres Fornés, p. 194), en part també